

het kind

magazine

nr. 1 – nov 2014

passend
onderwijs

niemand buitengesloten

‘Geen MacDonald’s, maar een sterrenrestaurant in wording’

Op Noord-Limburgse school is er voor iedereen plek

6

Pas één keer hebben ze een kind doorverwezen naar speciaal onderwijs, met pijn in het hart. En voor vijf Somalische broertjes die nooit eerder een school hadden bezocht, is bij Johan van den Beucken en Kirsten Krebbekx vanzelfsprekend ook plek. In Noord-Limburg valt de term Passend Onderwijs nauwelijks. Niet vreemd. ‘Het is een term die hoort bij oud denken, bij een leraar die op school komt en precies weet hoe hij zijn lesje gaat afdraaien.’

Het was de lente van 2009 toen ze elkaar voor het eerst troffen. Tijdens een sollicitatiegesprek. Deel van hun procedure hield in dat Kirsten Krebbekx (37) en Johan van den Beucken (35) een gesprek *met elkaar* zouden voeren, om te kijken of ze elkaar zouden liggen. Of ze elkaar zouden vinden in hun visie op onderwijs. Of ze elkaar zouden kunnen aanvullen als de nieuwe IB'er en de nieuwe directeur van basisschool De Regenboog in Panningen. Toen die ontmoeting maar duurde en duurde, was zoveel meteen wel duidelijk. Kirsten: ‘Een vreemd gesprek dat na twee uur nog niet afgerond was. Ja, er was meteen een goede match.’

Jonge honden waren ze. Onbekend met de geschiedenis en de cultuur van de school en de stichting waartoe ze behoorden. En dat was precies wat er nodig was. ‘Onze opdracht was: zet deze school nieuw op de kaart.’ Een stevige opdracht, want er

speelde nogal wat. Niet alleen ligt Panningen in een krimpregio. Met een terugval in leerlingaantal van 200 naar minder dan 100 in vijf jaar, was er ook heel wat mis gegaan onder de vorige leiding. Leerlingen en ouders keerden de school de rug toe, ook leerkrachten hielden het voor gezien. Of erger, ze kregen soms op de laatste schooldag plompverloren te horen dat er het jaar daarna geen plek meer voor ze zou zijn. Een onzeker, onveilig klimaat voor iedereen.

Daarbij had de school te kampen met een negatieve reputatie. De Regenboog was een school met een ingewikkelde populatie.

‘Bijna een grootstedelijke achterstandsproblematiek, maar dan in een Limburgs dorp,’ vat Johan samen. ‘We zijn een school met een gewichtsindicatie* van 19 op een leerlingaantal van 70. Terwijl onze hele stichting 2000 leerlingen heeft en een totaalgewicht van 24. Dus dan is 19 voor één schooltje heel veel. Dat is meer dan in het speciaal onderwijs.’ Maar, zegt Kirsten: ‘Dit wordt geen gesprek van kijk-eens-hoe-zwaar-wij-het-hebben.’

Op 17 mei 2009 begonnen ze. Maar hoe pak je dat aan? ‘Ik was beginnend directeur,’ zegt Johan, terwijl hij een stapeltje verplaatst op zijn volle bureau en zijwaarts

* **Gewichtsindicatie: Hoeveel weegt De Regenboog?**

De gewichtenregeling in het basisonderwijs is een maatstaf om de onderwijsachterstand van een leerlingenpopulatie te becijferen. De hoogst genoten opleiding van de ouders bepaalt het gewicht van een leerling. Voor ouders met maximaal basisonderwijs geldt dat het kind een gewicht van 1,2 krijgt. Hebben je ouders lbo, praktijkonderwijs of vmo basis of kaderberoepsgerichte leerweg gehad, dan is je gewicht 0,3. Voor een achterstandsleerling ontvangt een school extra financiering binnen het jaarlijkse lumpsumbudget.

Geen schoolbankjes, maar huiskamersfeer

De Regenboog is vanaf 1 augustus gefuseerd met basisschool Panningen-Zuid. Voor Johan van den Beucken, die op beide plekken schoolleider was, een mooie aanleiding om op **de Nieuwewchool** – zoals de naam nu officieel luidt – ook de inrichting stevig onder handen te nemen.

Het hele gebouw moest openheid uitstralen en de leerlingen het gevoel geven alsof ze thuis zijn. ‘Een huiskamersfeer,’ zo noemt Van den Beucken het zelf. ‘In elk

klaslokaal staan twee hangtafels met barkrukken en twee keukentafels, alsof je thuis aan tafel zit. De lokalen zullen vooral dienen om instructie te geven. Daarna mogen ze gaan en staan waar ze willen. Je kan het zien als een vrije-uitloopklas.’

Het is de bedoeling dat leerlingen met deze vrijheid bewust worden van hun gedrag en een bepaald verantwoordelijkheidsgevoel leren. Ook voor ouders is het gebouw de hele dag door toegankelijk. Maar niet veel is de directeur te gek. Het zou zomaar kunnen dat hij ook schommels in de school laat plaatsnemen. ‘Waarom niet? Kinderen moeten hun ener-

gie kwijt en wij moeten die energie in de goede richting sturen.’ Overigens is de schoolleider de fusie ook op eigen, typerende wijze gestart. Hij liet de kinderen van Panningen-Zuid al vóór de zomervakantie – de laatste twee weken – aan de kinderen van De Regenboog wennen, op hun nieuwe plek. ‘Zodat er geen kind met spanning en stress zes weken thuis zou zitten in angst voor wat het komende jaar aan vernieuwing zou brengen.’ Daarbij zag Johan natuurlijk ook aankomen dat er bij de fietsenstalling en op het schoolplein wellicht wat minder ruimte zou zijn met drie keer zoveel kinderen en 120 extra

fietsen. Maar een extra regel wilde hij niet maken. Immers: ‘Die regels kunnen kinderen heel goed zelf maken, in autonomie, in interactie. Als het nodig is.’

Tot slot vroeg hij zijn eigen leerlingen om aan de nieuwkomers te vertellen over de time-out plek, voor kinderen die eventjes een cooling down nodig hebben, na te ruw spel. Maar die plek – die vier jaar terug vrijwel iedereen wel een keer zag – wist nu geen enkel kind meer aan te wijzen. ‘Sterker, ze wisten niet eens meer waarover ik het had.’ ●

> www.denieuwewchool.com

op zijn stoel gaat zitten. ‘Mijn idee was: als je normaal doet, win je veel. Dan gaat het vanzelf. En gewoon doen, dat is je gezicht laten zien, niet bovenop de apenrots gaan zitten of in een afgesloten directeurskamer. Maar praten met mensen. Als je luistert en tegemoet komt aan mensen, die bij je komen met hun zorgen, die een goede plek voor hun kind willen, dan kun je weinig meer fout doen. Goed, er is ook nog een papierwinkel om op te letten, maar dat is echt bijzaak.’

‘Als je luistert en tegemoet komt aan mensen, die bij je komen met hun zorgen, die een goede plek voor hun kind willen, dan kun je weinig meer fout doen.’

Kirsten is tegenover Johan komen zitten. Met koffie. ‘Wat jij nou omschrijft met ‘gewoon doen’, behelst natuurlijk ook dat je daarmee je mensvisie laat zien en hoe die je drijft. In de laatste vier jaar is die steeds helderder geworden.’

‘We benaderen kinderen vanuit een vrije, open situatie. Als kind had ik daar ook behoefte aan,’ vult Johan in. ‘In groep 8 stotterde ik en mijn leraar – tevens schooldirecteur – zei: *Zeg het maar. Het lukt je toch niet.* Dat is een ervaring die maakt dat ik nooit een kind zal kwetsen. Ik ben niet van de macht.’

‘School is ook allang niet meer het enige, almachtige kennisinstituut voor kinderen, want als je niet weet hoe je een loombandje elastiekt of dat je favoriete schrijver nog meer boeken heeft geschreven, dan kijk je op de iPad. Zo ontdek je je wereld óók,

door zelf te zoeken. Daarmee komt er ruimte in de klas voor iets anders: om het leren te ervaren als een sociaal proces. In de maatschappij krijg je straks te maken met heel veel mensen, in allerlei soorten en maten. Daar moet je leren rekening te houden met elkaar. Die klas weerspiegelt die samenleving, met alle kinderen, met al hun labels. Want er is geen aparte maatschappij voor ADHD’ers of autisten. We zijn het allemaal samen en iedereen heeft er zijn bijdrage.’

Johan wijst naar een klas die voorbijloopt. ‘Een gewicht van 19, een alloctonenschool. Wat ga je ondernemen met deze kinderen? Ik wil ze niet demotiveren. Ik wil ze in een staat brengen, waarin ze goed kunnen werken. Waarin goed onderwijs voor hen centraal staat, gegeven door een goed team.’ Kirsten heeft geluisterd en maakt het af: ‘Wij zijn geen MacDonald’s hier. We zijn een sterrenrestaurant in wording. Je móet hier maatwerk leveren.’

‘Dat raakte me zo, dat deze kleuter hier ongezien welkom was’

Voorbeelden van dat maatwerk zijn er te over. Neem kleuter-meisje E., dat eerder naar het speciaal onderwijs was gestuurd. Tot haar vijfde had ze slecht gehoord en dat was één van de redenen van een grote cognitieve achterstand. Maar het hielp ook zeker niet dat ze dagelijks om acht uur het busje inging en om 16.00 uur weer werd thuisgebracht, vertelt Kirsten. ‘Ze werd op die school geslagen, gekrabbd, geschopt. Als je niet goed kunt horen, schrik je van alles. Dit

Kirsten Krebbekx & Johan van den Beucken

8

meisje had in een permanente staat van onveiligheid verkeerd en was echt aan het overleven geweest. Haar moeder kwam hier om te vragen of haar kind hier alsjeblieft naar school mocht.'

'Dat raakte me zo, dat ze hier ongezien welkom was,' vult Johan aan. Dat hij de inschattingfout maakte het meisje meteen de hele week te laten meedraaien, waardoor het in de klas escaleerde, temperde het enthousiasme van het team niet. 'Kansen geven aan kinderen is geweldig. Het eerste wat wij moesten doen, was dit meisje veiligheid bieden. Daar was wel wat extra voor nodig, maar we hebben haar in februari verkramppt binnen zien komen en nu zien we met de dag haar gezicht verder open gaan.'

'Haar leerkracht is heel goed,' zegt Kirsten. 'Die ontvangt haar letterlijk iedere morgen met open armen.'

'In de eerste week heb ik wel gedacht: waarom heb ik ongezien ja gezegd?,' geeft Johan toe. 'Maar in een multidisciplinair overleg met allerlei hulpverleners en artsen kreeg hij pas een indirect compliment. Er waren allerlei testjes bij het meisje afgenomen, waaruit bleek dat ze niet leeftijdsadequaat handelde. 'En vervolgens ging het erover hoe mensen die direct met haar werken, dan moeten gaan afstemmen. Ik brak en zei: *Wat zegt zo'n intelligentiest nou? Er kan zoveel meer. We gaan haar capaciteiten wel zien!* De arts ging daarin mee. En toen we het kernprobleem gingen omschrijven, zei ook de ergotherapeut: *Het gaat niet om leeftijdsadequaat gedrag bij dit kind. Nee, in de kern gaat*

het om haar gevoel van veiligheid. Ik was daar blij mee. Dat wij daar als school zo pal voor staan en dat daarnaar geluisterd wordt.'

Wat zegt zo'n intelligentiest nou? Er kan zoveel meer. We gaan haar capaciteiten wel zien!

Johan onderstreept zijn punt nog eens: 'Moet je fietsscholen beginnen voor kinderen van vijf die nog niet kunnen fietsen, terwijl 90 procent van de kinderen wel al fietst? Tuurlijk niet. Dit meisje gaat nu langzaam, als een bloem, open. Nu gaan we kijken wat voor bloem het wordt. Je moet haar niet nu al willen afrekenen.'

Er zijn veel meer kinderen die Johan, Kirsten en hun team toelaten en die bij hen opbloeien. Neem dat Spaanse jongetje dat wegwijds was in vier talen, maar nog niet in het Nederlands. In de drie maanden dat hij op school zat voor zijn familie weer verkaste, leerde hij de taal én sloot hij zijn verblijf af met een optreden als Michael Jackson, waarvan de hele school uit zijn dak ging. 'Dat doe je niet als je je niet senang voelt,' zegt Kirsten. En dan zijn er 'De Daltons' – vijf Somalische jongens in leeftijden tussen 4 en 11, die nog nooit naar school waren geweest. Johan: 'Ja, die zijn ook gekomen. Ik heb nog nooit kinderen gezien die de wereld zó in zich opspunnen als deze jongens. Als je tegen meisje E en tegen een jongen van 11 die nog nooit op school gezeten heeft, ja zegt, dan kun je tegen niemand meer zeggen: *voor jou is er geen plaats.*' ●

Kirsten Krebbekx zat zelf op een basisschool waar veel kinderen zaten die school niet leuk vonden. De algemene schoolcultuur was er niet naar om daarin nou heel veel verandering te brengen: wie vervelend deed, kon in de hoek gaan staan. Dat Kirsten koos voor het basisonderwijs was mede te danken aan de leerkracht die ze in groep 7 kreeg: 'Dat was een meester, die vers van de Pabo bij ons kwam: alles was nieuw, anders. En leuk. Ik heb gehuild toen de basisschool af was. Ik had wel willen blijven.' Het was diezelfde meester die Kirsten haar eerste baan aanbood, toen ze zelf afstudeerde. Hij was

Dat **Johan van den Beucken** ooit in het onderwijs terecht zou komen, had hij zelf niet voorzien. 'Ik heb een heel vrije jeugd gehad, waarbij er van mijn ouders veel mocht. En ik heb ook veel gedaan wat niet mocht. Nooit iemand pijn gedaan, maar wel geëxperimenteerd. En daarmee veel beleefd.' Zijn schoolcarrière verliep aanvankelijk moeizaam. Hoewel hij getest was voor de lts, kreeg hij het voordeel van de twijfel en mocht hij het proberen op de mavo, die hij afrondde waarna hij zijn ondernemersdiploma voor de detailhandel haalde. 'Tja, en toen? Op een avond kwam ik een vriend tegen bij de Chinees, die me vertelde dat hij naar de Pabo wilde. Ik werd nieuwsgierig, ging mee naar de open dag en ben gebleven.' Zijn eerste baan kreeg hij op een snel groeiende school in Herten bij Roermond. Ook daar had Johan vrijheid en het experiment hoog in het vaandel staan: 'We zaten in noodlokalen, waar nooit iemand kwam controleren. Het kon op mijn manier.' Zo gaf Johan zijn groep 7 de gelegenheid zelf hun rekenwerk na te kijken, maar hij ging ook met ze zwemmen in de Maas. 'Herten is het advocaten- en doktorendorp van Roermond. Ieder kind groeit

inmiddels directeur geworden op een andere school en zoekt nog een leerkracht nodig voor groep 7/8. 'Kinderen weten wanneer mensen echt zijn, wanneer ze er echt voor jou zijn. Op de basisschool schuilt alles in de relatie die je met je leerkrachten hebt. Wat je met een goede relatie kunt toevoegen, is de saus op het onderwijs. Die saus zit 'm niet in de tafeltjes.'

Later werd Kirsten teamleider op een grote school in het nabijgelegen Maasbree, tot een burn-out haar uitschakelde. Toen de gelegenheid zich voordeed om in gesprek te gaan met Johan van den Beucken, had ze inmiddels ook haar lessen geleerd over loslaten, leiderschap en de rol van het team: 'Eigenlijk moet je jezelf overbodig maken als l't'er. Als je mensen zelf laat nadenken over wat ze nodig hebben, zie je dat ze het vaak zelf heel goed weten. Waar ik wel voor ben, is voor de ontwikkeling die maar doorgaat. Een school staat nooit stil.'

er op met een eigen zwembad in de tuin. Als wij gingen zwemmen in de Maas, kwamen de kinderen daar niet heel fris geurend uit. Ouders zeiden dan: Johan, je kunt ook bij ons komen zwemmen.' Maar dat paste niet bij Johans visie: 'Natuurlijk liet ik ze niet echt zwemmen. We gingen er tot ons middel in, maar dan leer je wel een wereld kennen die je niet in je chloorbad in de tuin hebt: een wereld van vissen, rivierkreeften, bloedzuigers. Dat is spannend, daar gebeurt iets, daar leer je van.' En dat voelden de kinderen ook. Via de Ouderraad kreeg hij ooit te horen dat het te risicovol was wat hij ondernam en dat de raad er geen goedkeuring aan kon geven. Prima, dan doen we het niet meer, had Johan geantwoord. 'Nou,' fluisterde een ouder, 'doe toch maar, want volgend jaar komt mijn dochter in je klas en die wil ook wel de Maas in.'